HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לתינוק עני. שעל הציבור לפרנסו: **הא ר' יהודה.** שופר מיטלטל וחצוצרות אין מיטלטלין דמוקצה הוא אבל שופר תורת כלי עליו כדאמרן לעיל: **הא.** דקתני תרוייהו מטלטלין ר' שמעון היא דליית ליה מוקצה: **הא.** דקתני אף שופר אין מטלטלין ר' נחמיה דאמר

לתינוק בציבור נמי חזי לגמע לתינוק עני ותו הא דתניא כשם שמטלטלין את השופר כך מטלטלין את חצוצרות מני אלא לא קשיא הא ר' יהודה הא [א]ר' שמעון הא [ב]ר' נחמיה ומאי שופר נמי חצוצרות כדרב חסדא דא"ר חסדא [ג]הני תלת מילי אישתני שמייהו מכי חרב בית המקדש חצוצרתא שופרא שופרא חצוצרתא למאי נפקא מינה לשופר של ראש השנה ערבה צפצפה צפצפה ערבה למאי נ"מ ללולב פתורה פתורתא פתורתא פתורה למאי נ"מ למקח וממכר אמר אביי אף אנו נאמר הובלילא בי כסי בי כסי הובלילא למאי נפקא מינה [ג]למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות דמצד אחד כשירה ומשני צדדים טריפה אמר רב אשי [ד]אף אנו נאמר בבל [ה]בורסיף בורסיף בבל למאי

[ו]אפי' תרווד אפי' טלית אין ניטלין אלא לצורך תשמישו המיוחד ועיקר שופר לאו לגמועא מיס קאי: **ומאי שופר.** דקתני בהיא דר' נחמיה דאקדמית בה לחצוצרות לאיסורא וכיון דתני אין מטלטלין את השופר תו לא צריך למתני חצוצרות דכ"ש היא הואיל ואינו ראוי לגמע בו תיובתא אלא שופר דתנא ריש הוא חצוצרות וחצוצרות דתנא בסיפא הוא שופר דאיתנו שמייהו כדרב חסדא: **לשופר של ראש השנה.** אין תוקעין אלא באותו שעה האדם קורין חצוצרות והוא שופר או אם בא עם האדם לשאול במה יתקע אומרים לו בחצוצרות: **לצפצפה.** פסולה לנוטע ועלה שלה עגול וקנה שלה לבן כדאמרן בסוכה[ז]: **פתורה.** מתחילה היו קורין לגדול פתורה ולקטנה פתורתא ועכשיו נשתנו: **אף אנו נאמר.** אף אנו יכולים להוסיף אדרב חסדא לומר שגם זה נשתנה: **הובלילא.** מתחילה היו קורין להמסס הובלילא ולבית הכוסות בי כסי ועכשיו נשתנו: המסס הוא הסמוך לבית הכוסות עשוי סגלגל כמין כדור ובתוכו קליפות קליפות הרבה כגלגל של ריחיים וקורין לינפי"ל ודופנו דק מאד: בית הכוסות סוף הכרס שקורין פאנל"א ויש בו עובי שקורין דובלו"ן ותוכו עשוי כמין כוס. עובי בית הכוסות דופן כפולה ודבוקין הכפלים זה בזה בשומן: **מצד א'.** שלא ניקב אלא מ' מן הכפלים כשרה שאבירו קותמו: **מב' לדדין.** שניקבו שניהם טריפה. ובבית הכוסות הוא דאיכא לפלוגי בין לד מ' לשני לדדין אבל בהמסס אפי' מצד מ' שלא נראה הנקב לאוץ אין זו סתימה לפי שהדופן דק מאד: לגיטי

א ר' יהודה. לר' יהודה מטלטלין שופר אע"ג דמלאכתו לאיסור שרי לטלטלו לצורך גופו ומקומו כדמוכח בפרק כל הכלים (לקמן קכד:) דאמר רב מכבדות של מילתא מותר לטלטל בשבת ושל תמרה אסור פירוש לפי שמלאכתו לאיסור ור' אלעזר אמר אף של תמרה במאי עסקינן אילימא לצורך גופו ומקומו בהא לימא רב של תמרה לא והא רב כרבא ס"ל דשרי דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו ואי ר' יהודה אסר[א] והא רב סבר כר' יהודה דאית ליה מוקצה ובפרק תולין (לקמן דף קמא: ושם) גבי הא דפריך לאביי[ב] [ורבא] ממנעל שעל גב האימוס[ג] משמע בהדיא דשרי ר"י בדבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו ותניא נמי בפרק כירה (לקמן דף מד.) ר' יהודה אומר כל הגרות של מתכת מטלטלין חוץ מן הגר שהדליקו בו בשבת אבל בחצוצרות אסר משום דכיון דלא חזי למלאכת היתר אלא מעט מקלה ליה לגמרי ממלאכת היתר והוי כמטה שיחדה למעות והניח עליה מעות דאמר רב יהודה א"ר (לקמן דף מד:) דאסור לטלטלה[ד] ומוקי לה כר' יהודה וכמו קינה של תרנגולים דמשמע לקמן (דף מה:)[ה] דאסור לר' יהודה אפי' לצורך גופו ומקומו: **א ר' שמעון.** דלית ליה מוקצה אלא מוקצה מחמת חסרון כיס ודוקא לצורך גופו או מקומו הוא דשרי אבל מחמה לגל מודה ר"ש דאסור דתנן בפרק כל הכלים (לקמן דף קכב:) נוטל אדם את הקורנס לפצע בו את האגוזים קורדום לחתוך בו דבילה אבל מחמה לגל אסור וכר' שמעון היא מדקתני סיפא מחט של יד ליטול בו את הקוץ ובהנחנקין (סנהדרין דף פד:) מוקי לה כר' שמעון ובשילהי האורג (לקמן קז.) נמי מוכח מינה דמפיס מורסא מותר לכתחילה והיא דמפיס מורסא מוקמא כר"ש ברישא פ' ח' שרצים (לקמן דף קז:) ובפ' בתרא (לקמן קנז.) נמי פשיטא לן דמתניתין דכל הכלים אתיא כר"ש דקאמר דבמוקלה מחמת חסרון כיס מודה ר"ש דתנן כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה[ד] וגבי מכבדות של תמרה (דף קכד:) דפריך אלא מחמה לגל בהא לימא ר' אלעזר אף של תמרה ואי שרי ר"ש אף מחמה לגל מאי קושיא דילמא ר' אלעזר כר"ש ס"ל[ה]:

א ר' נחמיה. ההיא דאסרה שופר וחצוצרות דתניא בפרק חבית (לקמן דף קמו.) אפי' תרווד אפי' טלית אפי' סכין אין ניטלין אלא לצורך תשמישן ופי' בקונטרס תשמישן המיוחד להם ומשמע לפי' דכלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו לשום צורך דהא מיוחד למלאכת איסור ואגן בעינן שיהא מיוחד לצורך אותו דבר שנוטלו בשבת וקשה לר"ת דאמר בפרק חבית (ג"ז שם) חותלות של תמרים ושל גרוגרות מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך ומוקי לה כר' נחמיה וכן בפרק בכל מערבין (עירובין דף לה. ושם) הכא במנעול דקטיר במיתנא ובעי סכינא למיפסקיה ומוקי כר' נחמיה ואמאי אסר בסכין כיון שהוא עומד ומיוחד לחתיכה והר"ר שמעון הזקן הקשה לפירוש הקונטרס דהיכי קאמר רבא בפרק כל הכלים (לקמן דף קכד.) ואתא ר' נחמיה למימר דאפי' כלי שמלאכתו להיתר לצורך גופו או לצורך מקומו אין מחמה לגל לא היכי שרי לצורך מקומו והלא אין זה תשמיש המיוחד לו א)ודוחק ר"ת לומר לפי' הקונטרס דקערות אחר שאכלו בהן דדרך להסירן כל שעה חשיב צורך מקומו תשמיש המיוחד לו ונראה לר"ת דלא שרי ר' נחמיה אלא תשמיש הרגיל לעשות בו בחול אפי' אינו תשמיש המיוחד לו ואפי' דבר שמלאכתו לאיסור שרי כיון שדרך אותו תשמיש לעשות ממנו בחול כגון קורנס לפצע בו את האגוזים וקורדום לחתוך בו את הדבילה והיינו לצורך תשמישו דקאמר כלומר מה שרגיל לעשות בו בחול ולא אתא לאפוקי אלא מחמה לגל וכגון תשמיש שאינו רגיל לחתוך כגון חותלות של תמרים בסכין או מנעול דקטיר במיתנא ושופר נמי אין דרך בחול לגמע בו מיס לתיובתא והסקה בכלים דתניא בפרק כל הכלים (לקמן דף קכד:)[ה] אין מסיקין בכלים כו' ומוקי לה כר' נחמיה ומביא ר"ת ראיה מפרק כל הכלים (ג"ז שם) דתנן כל הכלים ניטלין לצורך ושלא לצורך ר' נחמיה אומר אין ניטלין אלא לצורך ומפרש רבה בגמרא דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ולצורך מקומו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו אין לצורך מקומו לא והשתא מה לו להזכיר דבר שמלאכתו לאיסור כיון דמתניתין לא איירי אלא במלאכתו להיתר אלא ולאי משום ר' נחמיה נקטיה דבעי למימר ואתא ר' נחמיה למימר דאפי' דבר שמלאכתו להיתר כו' ומשום דמשוה ר' נחמיה מלאכתו להיתר למלאכתו לאיסור נקט מלאכתו לאיסור דלר' נחמיה תרוייהו לצורך גופו שרי ולצורך מקומו לא ולרבא תרוייהו לצורך גופו ומקומו שרי מחמה לגל לא ולשון אפי' משמע נמי הכי:

למחט שנמצאת. דתניא בחלו טרפות (חולין דף נ. ושם) ובהמדיר (כתובות דף עו:) מצד אחד קשירה מצד לדדין טרפה ופי' בקונטרס בעובי בית הכוסות הוא דאיכא לפלוגי הכי אבל בהמסס אפי' מצד אחד שלא נראה הנקב לאוץ טרפה דאין זו סתימה והקשה ר"י אליעזר ממי"ץ דהא תנן [ו]המסס ובית הכוסות שניקבו לאוץ משמע דבהמסס נמי לא מיטרפה אלא בנקב מפולש ואור"י דהאי לאוץ לא לגמרי לאוץ[ז] אלא כלומר לצד חוץ לאפוקי ניקבו זה לתוך זה דכשירה כדקתני בתר הכי וקמ"ל דמצד אחד כשירה אע"ג דניקב עור אחד שלם אבל הא דקתני מצד לדדין טרפה אין חידוש[ד] אי נמי מצד לדדין טרפה נמי חידוש הוא דקמ"ל אע"פ ששוכב על המסס[ח] וס"ד[ט] שמגין[ז] כמו חלחולת שנקבה וירכים מעמידין אותה דכשירה קמ"ל דהכא טרפה ור"ת אומר דבהמסס נמי מצד אחד כשירה ופשיטא דלא הוא טרפה אא"כ ניקב נקב מפולש לאוץ דאין סברא שיהיה טרפה בשום מקום אלא בנקב מפולש והא דנקט בברייתא בית הכוסות לאשמועינן מצד אחד כשירה[יא] אע"ג דניקב עור שלם[יב] ונפקא מינה הא דשמעינן דאישתני שמייהו אע"ג דדינם שוה דאי לא אשמעינן ה"א דהאי דקתני מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות היינו[יג] דקרו השתא בי כסי שאין לו אלא עור אחד והוה אתי למימר דדוקא בההוא מצד אחד כשירה[יד] אבל במאי דקרו[טו] הובלילא[טז] אפי' מצד אחד טרפה כיון שניקב עור אחד שלם[יז] להכי אשמעינן דאישתני שמייהו[יח] דאפי' בהובלילא מצד אחד כשירה[יט] ועוד אור"י דמצינו למימר כפי' רש"י דבהמסס אפי' מצד אחד טרפה[כ] דחיישינן שמא ניקב לאוץ וחזר והבריא כמו יבש לו קוץ בוושט[כא] דהכי הלכתא התם דחיישינן שמא הבריא וחוששין לספק דרוסה ואפי' למאן דלא חיש התם בקוץ שמא במחט שהוא דק חיש והא דבעי בחלו טרפות ניקבו לאוץ היינו כגון דידעינן דשוב לא הבריא כגון שאכלה מחט בפיו ושחטוה מיד:

נפקא

מסורת הש"ס

[א] [לקמן קכב. קכד. קמו. עירובין לד. ביצה לב.], [ב] סוכה לד. ע"ז, [ג] [כתובות עו: תולין מח: נ:], [ד] [סוכה לד. ע"ז], [ה] [עי' בערוך ערך חצצרא וכסנהדרין קט. מאי בורסיף וכו'], [ו] [לקמן קמו.], [ז] [דף לד.], [ח] [ושם], [ט] [תולין מג.], [י] תולין מג.;

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הא ר' יהודה וכו' ומוקי לה כר' יהודה. וע"ש ע"ב תוס' ד"ה הא אין עליה: **בא"ד דאסור לר' יהודה.** עי' פיקס"י שם ד"ה אלא לתרגולין:

לעזי רש"י

צינפיי"ל. הקיבה השלישית של מעלי-הגירה. **פאנצ"א [פנצ"א].** הקיבה הראשונה של מעלי גירה. **דובלו"ן.** קיפול בקיבה השניה של מעלי גירה.

מוסף רש"י

חצוצרתא. פשוטה ואינה של מיל (סוכה לד.). **שיפורא.** כפוף (שם). **צפצפה.** ועכשיו נשתנית שמה וקורין לו ערבה (שם). **פתורתא פתורא.** אאתת גדולה והאתת קטנה, ושם היו רגילין לקרות לגדולה חלף קטנה ושל קטנה לגדולה (שם). **אף אנו נאמר.** אף אני יש בידי עוד אחד שנתחלף שמה (שם). **הובלילא.** לגפיי"ל (שם). **למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות.** מקום יש בראש הכרס סמוך להמסס קרוי בית הכוסות, שהוא בעין כוס ויש בו סביב שפתו עובי שני כפלים כפולים ודוקים ובלע"ז דלוטולי"ן, ומגלח מחט תחוכה באותו עובי ומתוך עוביו אפשר לה שלא נקבתה כולה (כתובות עו: וכעי"ז חולין מח.). **דמצד אחד.** שנקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את החיצונית (חולין שם) ואין המחט נראה אלא מנפנים (כתובות שם). **כשרה.** שאין זה נקב (שם) שחכיתה מגיעה עליה (חולין שם).

רב נסים גאון

למאי נפקא מינה למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות. תגד אצל דלך [תמצא עיקר זה] בפרק אלו טריפות [דף נ] ובכתובות בפרק המדיר [דף עו].

רבינו חננאל

ותניא מטלטלין שופר וחצוצרות ותניא מטלטלין שופר ולא חצוצרות. ואוקימנא להו הא ר' יהודה הא ר' שמעון והא ר' נחמיה.

הדרן עלך במה מדליקין.

עין משפט נר מצוה

קלח א מיי' פכ"ה מהל' שבת הל' ג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שח סעיף ג ד:

תוס' ישנים

א) ועוד קשה הא דא"ל אביי (שם) לרבה אליבא דר"י קערות היכי מטלטלים להו ולרבה (דיליה) [אליבא דר"נ] מי ניחא הא לא מטלטלי אלא לתשמיש המיוחד לו ודוחק ר"ת עי':

מוסף תוספות

א. א"כ רב היכי ס"ל הכי. תוס' הרא"ש. ב. דאמ' דבר שמלאכתו לאיסור לצורך מקומו לאיסור מטלטלו, לצורך מקומו אסור. תוס' הרא"ש. ג. ומוקי לה בדפוי וכר' יהודה וכדתניא וכו' ודייק טעמא דדפוי, הא אינו דפוי לא, ופריך לרבא דאמר דבר שמלאכתו לאיסור, לצורך מקומו מותר, ומשני ההיא ר' יהודה משום ר' אלעזר היא, אבל ר' יהוד' גופי' ס"ל אפי' אינו דפוי מותר. תוס' הרא"ש. ד. ומנין פשוט לו דההיא משנה ר"ש היא, אלא לאו משום דפשיטא לי' דכולה מתניתי' דכל הכלים כר"ש אתיא. תוס' הרא"ש. ה. אלא משמע דפשיטא לי' לתלמודא דליכא מאן דשרי דבר שמלאכתו לאיסור מחמה לצל. תוס' הרא"ש. ו. שיהא מפולש. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. ז. ואגב דנקט מצד אחד שרה נקט נמי מב' צדדין טריפה אע"ג דמילתא דפשיטא היא. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. ח. ומדובק שם בשומן. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. ט. דאותו דבקות. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. י. אפי' וכו' שניקבו שני הערות וכו' שלא יצא הרעי. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. יא. רבותא קמ"ל, לפי שיש לו שני ערות, וקמ"ל. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. יב. אפ"ה כשרה עד שניקבו שניהם וכו' וא"ת הא אמרינן וכו' למאי נפק"מ למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות, והשתא מאי נפקותא איתא, הא בתרוייהו אמרי' מצד א' כשרה מב' צדדים טרפה גם בהובלילא, ור"ל. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. יג. בהובלילא דהיינו המסס. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. יד. כיון שלא ניקב אלא חצי עור והנשאר מגין יפה. ריטב"ם. טו. עכשיו. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. טז. היינו מה שהיו רגילים לקרות בית הכוסות. תוס' תולין נ: ד"ה ממט. יז. ואין חבירו מגין עליו. ריטב"ם. יח. ותנא בית הכוסות ממש קתני. ריטב"ם. יט. וכ"ש בהמסס. ריטב"ם. כ. ואפי' אח"ל דאין סברא שיהא טריפה הואיל ולא ניקב אלא חצי עור. תוס' תולין נ: ד"ה ממט.